

อุตสาหกรรมอ้อย และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เนื่องจากอ้อยและมันเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่มีอยู่เป็นอันมาก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั่นคือ โรงงานอ้อยทั่วประเทศ 112 โรง ตั้งอยู่ในภาคนี้เสีย 109 โรง และโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั่วประเทศ 3,256 โรง กลับตั้งอยู่ในภาคนี้มากถึง 2,155 โรง ขณะเดียวกันทั้งคู่วิวเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ต้องอาศัยแรงงานเป็นหลัก ในแต่ละปีอุตสาหกรรมอ้อยจะจ้างแรงงานรวมกัน ประมาณ 8,950 คน และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 28,900 คน นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ที่ใช่ผลิตภัณฑ์เป็นพืชที่ขึ้นได้ดีในภาคนี้ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงเลือกศึกษาอุตสาหกรรมทั้งคู่นี้ และในบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพรวมของอุตสาหกรรมทั้งสอง

อุตสาหกรรมอ้อยและอ้อยคั้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทยที่มีความต้องการภายในประเทศแต่ละปีค่อนข้างสูง ในบางปีเกษตรกรปลูกอ้อยได้ไม่พอกับความต้องการใช้ภายในจนรัฐบาลต้องอนุญาตให้มีการนำเข้า อย่างไรก็ตาม ตลาดอ้อยในระยะหลังหดตัวลง ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ การส่งออกสินค้าเกษตรในตลาดโลกเปลี่ยนจากการบรรจุกระสอบไปเป็นแบบเทกอง และตลาดกระสอบถูกแย่งโดยภาชนะบรรจุที่ทำจากวัสดุราคาถูก เช่น พลาสติก นอกจากนี้ ปลายังเป็นผลผลิตทางการเกษตรซึ่งมีธรรมชาติของระดับราคาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกทั้งผลกำไรต่อไร่น้อย เมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น เช่น มันสำปะหลัง ด้วยเหตุนี้เกษตรกรส่วนใหญ่จึงลดพื้นที่ปลูกอ้อยลง แล้วหันไปปลูกมันสำปะหลังแทน

จำนวนโรงงานเงินทุนและแรงงาน

โรงงานอุตสาหกรรมอ้อยและอ้อยคั้นในประเทศส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันโรงงานที่ทำการผลิตจริงเหลืออยู่ประมาณ 112 โรง จำนวนโรงงานมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเกษตรกรหันไปขายอ้อยตากแห้งให้กับโรงงานผลิตเอ็กกระดาศ พืชที่มี

พัลพ์ แอนด์ เพเพอร์ ซึ่งมีความต้องการบดพอกปีละประมาณ 3-4 หมื่นตัน ขณะเดียวกัน
 เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งก็ลดพื้นที่ปลูกปอลงแล้วหันไปปลูกมันสำปะหลังขึ้นมาทดแทน ทำให้โรงงาน
 สร้างปอและอัดเบลปอขาดแคลนวัตถุดิบ นอกจากนี้ในบางปีที่ผลผลิตปอมีน้อย โรงงานทอกระสอบ
 จะเข้ามาแย่งซื้อปอมัดเก็บเข้าสต็อก เพื่อป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบป้อนโรงงาน กรณีเช่นนี้
 ยิ่งทำให้โรงงานสร้างปอและอัดเบลปอประสบปัญหาในการผลิตมากขึ้น

ในบรรดาโรงงานอัดเบลปอทั้งสิ้น 112 โรงตั้งกล่าวเป็นโรงงานที่ตั้งอยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือเสีย 109 โรง คิดเป็นร้อยละ 97.32 ของทั้งหมด ส่วนอีก 3 โรงที่ตั้ง
 ตั้งอยู่ในภาคเหนือ โรงงานทั้งหมดมีเงินทุนรวมประมาณ 152 ล้านบาท เงินทุนส่วนใหญ่เป็น
 ของเจ้าของกิจการเอง ส่วนที่กู้จากธนาคารพาณิชย์ จะนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนซื้อวัตถุดิบ
 ป้อนโรงงาน

อุตสาหกรรมสร้างปอและอัดเบลปอ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก
 โรงงาน 112 โรงตั้งกล่าวต้องการแรงงานรวมกันไม่น้อยกว่า 8,949 คน จำนวนคนงานใน
 โรงงานแต่ละแห่งจะมีมากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายตัว เช่น ฤดูกาลผลิต
 ปริมาณวัตถุดิบที่เข้าโรงงาน ความต้องการบดของโรงงานทอกระสอบในประเทศ ความต้องการ
 บดของตลาดต่างประเทศ ฯลฯ ช่วงใดที่มีวัตถุดิบมาก ความต้องการแรงงานก็จะมากตามไปด้วย
 ตารางที่ 3.1 แสดงให้เห็นจำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมนี้ ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีมากเป็น
 อันดับหนึ่งของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 46 ของทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1

จำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุน และจำนวนคนงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	จำนวนโรงงาน	จำนวนเงินทุน	จำนวนคนงาน
1. ขอนแก่น	36	48,706,000	4,154
2. ชัยภูมิ	12	40,390,000	2,474
3. นครพนม	3	4,910,000	169
4. นครราชสีมา	12	13,710,000	658
5. บุรีรัมย์	10	7,500,000	200
6. ร้อยเอ็ด	3	1,365,000	115
7. สกลนคร	1	680,000	30
8. สุรินทร์	9	4,630,000	92
9. อุตรธานี	12	33,520,000	794
10. อุบลราชธานี	11	14,206,000	221
รวมทั้งภาค	109	149,617,000	8,910

ที่มา : ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น (2527)

วัตถุดิบ

วัตถุดิบที่ใช้ป้อนโรงงานสาบปอและอัดเบลปอมี 2 ชนิดคือ ปอแก้ว (Kenaf) และปอกระเจา (Jute) เกษตรกรไทยนิยมปลูกปอแก้ว เพราะปอแก้วเป็นพืชที่ทนต่ออากาศแล้ง สามารถขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินที่มีความสมบูรณ์ต่ำ ตัวอย่างเช่น พื้นที่ตอนที่ทำนาไม่ได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนปอกระเจาเป็นพืชที่ต้องการความชุ่มชื้นมากกว่าปอแก้ว จึงมักปลูกในเขตที่มีฝนตกค่อนข้างมากและสม่ำเสมอ

คุณสมบัติของปอสองชนิดแตกต่างกัน ปอกระเจาจะให้เส้นใยที่เป็นเงา ละเอียดยืดหยุ่น มีความเหนียวและบิดงอได้ดีกว่าปอแก้ว เส้นใยปอกระเจามีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี อย่างไรก็ตาม ปอแก้วก็เป็นพืชที่ให้เส้นใยทดแทนปอกระเจาได้ดีกว่าพืชเส้นใยอื่น ๆ ดังนั้น ในการทอกระสอบป่าน วัตถุดิบมักจะเป็นปอแก้วผสมปอกระเจาเพื่อให้ง่ายต่อการผลิตลดลง

วัตถุดิบที่นำไปจำหน่ายให้กับโรงงานอัดเบลปอหรือโรงงานทอกระสอบก็คือ ปอฝอก เกษตรกรจะทำปอฝอกขึ้นจากปอต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นต้นปอแก้ว โดยนำต้นปอไปแช่น้ำ แล้วลอกเอาเฉพาะผิวซึ่งเป็นส่วนที่ให้เส้นใยออก หลังจากนั้นจะนำไปตากแดดจนแห้ง แล้วจึงมัดรวมกันเป็นปอมัด เพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เพาะปลูกปอมากที่สุด ในปีการเพาะปลูก 2523/2524 ภาคนี้มีพื้นที่ปลูกปอแก้ว 1,360,538 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.92 ของพื้นที่ปลูกปอแก้วทั่วประเทศ ผลผลิตรวมที่ได้เท่ากับ 267,480,877 ตัน เฉลี่ยแล้วตกไร่ละ 197 กก. ส่วนปอกระเจาในปีการเพาะปลูกเดียวกันภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เพาะปลูก 103,743 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.81 ของพื้นที่ปลูกปอกระเจาทั่วประเทศ และให้ผลผลิตรวม 28,512,095 ตัน เฉลี่ยแล้วตกไร่ละ 275 กก. ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2

ผลผลิตปอแก้วและปอกระเจาปีการเพาะปลูก 2523/2524 รายภาค

ภาค	ปอแก้ว				ปอกระเจา			
	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ก.ก.)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ก.ก.)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,360,538	1,352,013	267,480,877	197	103,743	102,348	28,512,095	275
ภาคตะวันออก	7,937	7,837	1,567,384	200	285	285	50,280	176
ภาคเหนือ	2,746	2,746	564,340	192	719	719	103,000	143
ภาคกลาง	60	60	11,040	184	240	240	24,540	102
ภาคตะวันตก	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาคใต้	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งประเทศ	1,371,381	1,362,856	269,623,641	198	104,987	103,592	28,689,915	277

ที่มา : กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร (2526)

ตารางที่ 3.3 แสดงแนวโน้มของพื้นที่เพาะปลูกปอและผลผลิตปอพอก จากปี พ.ศ. 2522-2526 ปริมาณผลผลิตปอ พกรวมโดยเฉลี่ยประมาณ 230,000 ตัน ต่อปี จึงเป็นจำนวนที่พอเหมาะกับความต้องการของโรงงานทอกระสอบ 10 โรง และโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ 1 โรง ในประเทศ สฤจ หวังหลี่ กรรมการผู้จัดการบริษัท พูนผล จำกัด ซึ่งเป็นนายกสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 มกราคม 2529 ว่า หากเกษตรกรผลิตปอพอกออกมาไม่เกิน 280,000 ตัน ก็จะได้ราคาปอไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายพยุราคาของรัฐบาล

กำลังการผลิตและปริมาณการผลิต

กำลังการผลิตของอุตสาหกรรมนี้ระบุได้ยาก เนื่องจากมีปัจจัยที่คอยกำหนดหลายตัวด้วยกัน เช่น ปริมาณปอเข้าสู่ตลาดในปีหนึ่ง ๆ เงินทุนหมุนเวียนของเจ้าของกิจการที่จะนำไปซื้อปอมัดเข้าโรงงาน ฯลฯ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าอุตสาหกรรมอัดเบลปอต้องอาศัยแรงงานคนเป็นสำคัญ แม้พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีแรงงานอยู่อย่างเหลือเฟือ แต่ปีใดที่ปอมีน้อยหรือเจ้าของกิจการมีเงินทุนหมุนเวียนน้อย ก็จะจ้างคนงานได้น้อย ทำให้กำลังการผลิตลดลง

สำหรับปริมาณการผลิต นอกจากจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนปอที่เข้าสู่ตลาดในแต่ละฤดูแล้ว ยังขึ้นอยู่กับราคาในช่วงนั้น ๆ ด้วย หากราคาดีโรงงานก็จะอัดเบลปอออกมามาก หากราคาเลวปริมาณการผลิตอัดเบลปอนั้นก็จะต่ำ ปอมัดส่วนที่เหลือจะถูกส่งไปขายให้แก่โรงงานทอกระสอบโดยตรงต่อไป

ตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นถึงกำลังการผลิต และปริมาณการผลิตของการสาบปอ และอัดเบลปอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนตารางที่ 3.5 แสดงแนวโน้มราคาปออัดเบล ในอดีตตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2509 ถึง ปี พ.ศ. 2525

ตารางที่ 3.3

แสดงแนวโน้มพื้นที่เพาะปลูกปอ ผลผลิตปอพอก ราคาปอแก้วพอกและราคาประกันขั้นต่ำ

ปี	พื้นที่เพาะปลูกปอ (ล้านไร่)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ผลผลิต ปอพอกรวม (ตัน)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ราคาปอแก้วพอก ที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ก.ก.)	ราคาประกัน ขั้นต่ำ (บาท/ก.ก.)
2522/23	1.60	-21.2	260,000	-18.8	4.52	5.00
2523/24	1.20	-25.0	210,000	-19.2	4.81	5.50
2524/25	1.32	10.0	208,250	- 0.8	4.63	-
2525/26	1.22	- 7.6	229,950	10.4	5.17	6.00

ที่มา : สมาคมปอไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2526)

ศูนย์วิจัยพืชสวน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.4

กำลังการผลิตและปริมาณการผลิต การสาบปอและอัดเบลปอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	กำลังการผลิต (ตัน/ปี)	ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)	ปริมาณการผลิตเทียบเป็น ร้อยละของกำลังการผลิต
1. ขอนแก่น	106,170	58,394	55
2. ชัยภูมิ	50,000	37,000	74
3. นครพนม	850	510	60
4. นครราชสีมา	64,800	42,120	65
5. บุรีรัมย์	50,000	31,000	62
6. ร้อยเอ็ด	8,400	6,720	80
7. สกลนคร	1,950	1,521	78
8. สุรินทร์	8,510	5,532	65
9. อุตรธานี	36,150	24,582	68
10. อุบลราชธานี	13,860	11,642	84
รวมทั้งประเทศ	257,690	219,021	85

ที่มา : ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น
(2526)

ตารางที่ 3.5

แสดงแนวโน้มราคาปออัดเบลในอดีต

บาท : ก.ก.

ปี	เกรด เอ.	เกรด บี.	เกรด ซี.
2509	4.13	3.87	3.15
2510	2.91	2.43	1.86
2511	2.54	2.03	1.53
2512	3.04	2.77	2.23
2513	2.97	2.71	2.27
2514	3.61	3.26	2.66
2515	4.86	4.60	3.98
2516	3.77	3.61	2.91
2517	3.63	3.20	2.28
2518	3.98	3.65	2.76
2519	4.50	4.25	3.59
2520	5.84	5.65	5.14
2521	5.15	4.81	4.31
2522	5.78	5.26	4.08
2523	6.63	5.99	4.86
2524	6.29	5.99	4.25
2525	6.39	6.02	4.63

ที่มา : กรมพาณิชย์สัมพันธ์และสมาคมปอไทย (2526)

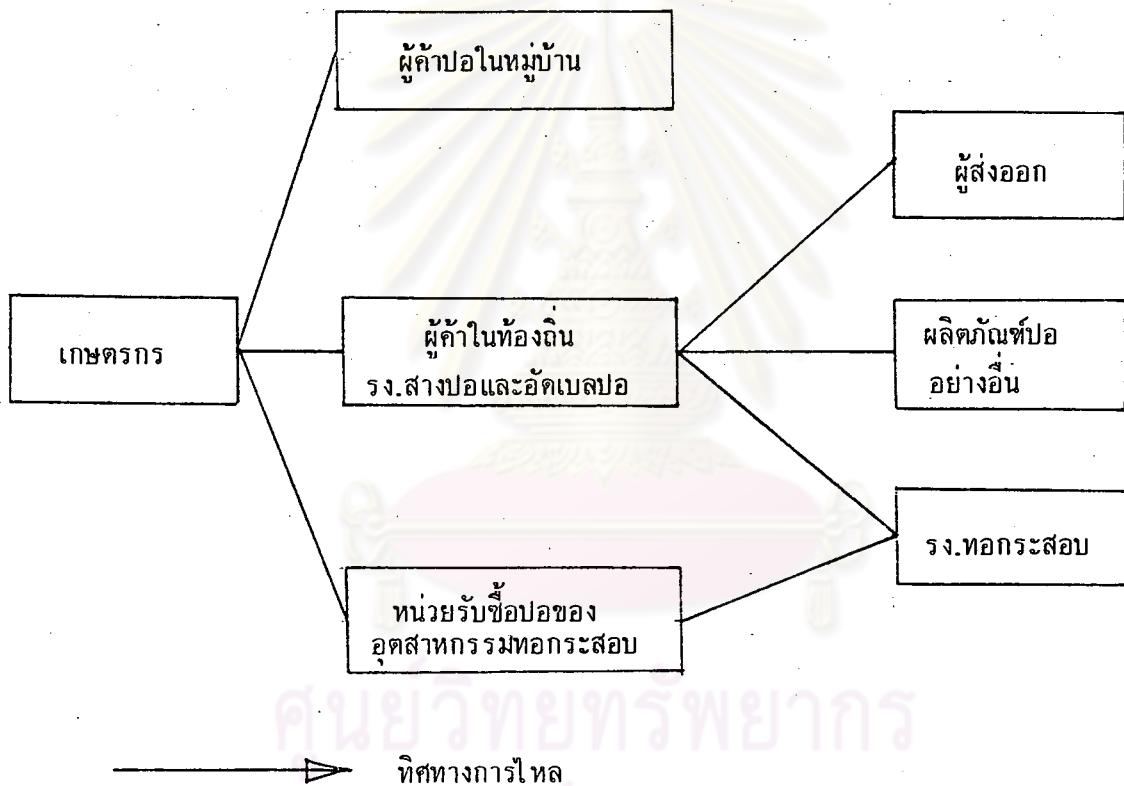
การตลาด

ตลาดปอเป็นตลาดที่มีความผันแปรมาก ปีใดที่ปอมีคุณภาพดีและเข้าตลาดคนน้อยปีนั้นราคาปอก็จะสูง ในแต่ละปีราคาปอจะขึ้นลงตามฤดูกาล เริ่มจากโรงงานทอกระสอบในประเทศประมาณ 10 โรง กว้านซื้อปอไปเก็บไว้ในสต็อก ราคานี้ราคาปอจะดี ราคาปอจะขึ้นสูงสุดในเดือนมิถุนายนแล้วค่อยโน้มลดลงในเดือนกันยายน และลงต่ำสุดในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ทั้งนี้เพราะเดือนตุลาคมเป็นระยะที่ปอฤดูใหม่เริ่มออกสู่ตลาด และจะมีออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในเดือนถัดไป ทำให้มีอุปทานล้นเหลือในเดือนนั้น

ตลาดปอในประเทศไทยมีโครงสร้าง 3 แบบคือ

1. ตลาดท้องถิ่นหรือตลาดในหมู่บ้าน ตลาดนี้มีพ่อค้าที่ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า "นายฮ้อย" เป็นผู้รับซื้อจากเกษตรกรแล้วรวบรวมไปจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าตลาดท้องถิ่นอีกทอดหนึ่ง นายฮ้อยบางรายอาจได้รับเงินทุนจากผู้ค้าในท้องถิ่นไปกว้านซื้อปอมาให้ โดยตนเองได้รับกำไรจากการให้บริการด้านการขนส่งและเงินค่านายหน้า
2. ตลาดท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ในเมืองหรือท้องที่มีกรมคมนาคมสะดวก ทำหน้าที่ซื้อจากเกษตรกรหรือจากผู้ค้าท้องถิ่นเพื่อรวบรวมไว้จำหน่ายหรือทำการแปรรูปขั้นต้นเพื่อส่งออกไปให้ผู้ค้าในตลาดปลายทางต่อไป ผู้ค้าประเภทนี้มีเงินทุนมาก และดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ บางรายอาจจะเป็นส่วนร่วมกับผู้ส่งออกในกรุงเทพฯ หรือเป็นผู้ส่งออกที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ต่างจังหวัด
3. ตลาดปลายทาง เป็นตลาดที่รวบรวมปอเพื่อส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศหรือเป็นผู้แปรรูปขั้นสุดท้าย ผู้ค้าในตลาดปลายทางได้แก่ผู้ส่งออกในตลาดกรุงเทพมหานคร โรงงานอุตสาหกรรมทอกระสอบ ผู้มีเงินทุนมากและดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งรวบรวมปอจากเกษตรกรและผู้ค้าท้องถิ่นเพื่อส่งออกหรือนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการทอกระสอบต่อไป

ช่องทางการจำหน่ายปอ (Channel of Distribution) ในประเทศ มองในแง่ของเกษตรกรจะมีอยู่ 3 ช่องทางด้วยกัน คือ เกษตรกรจำหน่ายปอสดให้แก่ผู้ค้าปอในหมู่บ้านโดยตรง-ทางหนึ่ง จำหน่ายให้แก่ผู้ค้าปอในท้องถิ่นหรือโรงงานสาบปอและอัดเบลทางหนึ่ง และจำหน่ายให้แก่หน่วย-รับซื้อปอของสมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบอีกทางหนึ่ง ในส่วนของโรงงานอัดเบลปอเอง จะจำหน่าย-ปออัดเบลได้ 3 ทางเช่นกัน คือ จำหน่ายให้โรงงานทอกระสอบ ผู้ส่งออก และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ปออย่าง-อื่น ดังแสดงในรูปที่ 3.1

รูปที่ 3.1 ช่องทางการจำหน่ายปอในประเทศไทย

อุตสาหกรรมผลิตมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อุตสาหกรรมผลิตมันสำปะหลังเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่สำคัญ สามารถนำเงินตราเข้าประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยที่อุตสาหกรรมนี้ต้องใช้แรงงานมาก (Labour Intensive) เฉพาะในปี พ.ศ. 2517 ปีเดียวจึงมีการจ้างงานถึง 28,908 คน และส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแยกเป็นมันเส้น (Tapioca Chip) ปริมาณ 135,737 ตัน มูลค่า 370.4 ล้านบาท มันแท่งหรือมันอัดเม็ด (Pellet) ปริมาณ 6,041,158 ตัน มูลค่า 13,664.8 ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยมีที่มาจาก 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ โรงงานผลิตมันสำปะหลังที่จดทะเบียนเป็นโรงงานไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรม และ ลานตากมันที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นโรงงานซึ่งผลิตมันเส้นเพียงอย่างเดียว โดยที่ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นสินค้ามาตรฐานภายใต้การควบคุมของสำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์ และมีราคาไม่แพง จึงเป็นที่นิยมของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ซึ่งเป็นผู้นำเข้าเพื่อไปผลิตเป็นอาหารสัตว์สูงถึงร้อยละ 95 ขณะเดียวกันประเทศนอกกลุ่มประชาคม เช่น สหภาพโซเวียต รัสเซีย สาธารณรัฐเกาหลี ไต้หวัน และญี่ปุ่น จะเป็นผู้นำเข้า ในส่วนที่เหลือ 5 เปอร์เซ็นต์ นับแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา ประเทศกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้เริ่มจำกัดโควตาการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งโควตาดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงทุกปี จนเหลือเพียง 4.5 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2528 จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลไทยพยายามแก้ไขโดยการเจรจาขอเพิ่มโควตา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 มกราคม 2529 ได้ตีพิมพ์ผลการสำรวจของคณะสำรวจสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย เกี่ยวกับสถานการณ์มันสำปะหลัง ปี 2528-2529 ความตอนหนึ่งว่า รัฐบาลไทยได้เจรจากับรองประธานคณะมนตรีของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ทำให้โควตาส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นเป็นปีละไม่เกิน 5.5 ล้านตัน นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังมีมาตรการจูงใจ เพื่อให้ผู้ส่งออกพยายามหาตลาดนอกยุโรป โดยจัดสรรโควตาพิเศษในยุโรปให้อัตราส่วน 1 ต่อ 1 สำหรับผู้สามารถส่งออกในตลาดนอกยุโรปได้ ยังผลให้ในปี 2528 ปริมาณส่งออกไปยังตลาดนอกประชาคมเพิ่มจาก 0.32 ล้านตันในปี 2527 เป็น 2 ล้านตัน

ความเป็นมาของอุตสาหกรรมผลิตถ่านอัดเม็ดในประทศ

ผลิตถ่านอัดเม็ดในประทศเริ่มมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 โดยชาวเยอรมันนำดีทอลงนำชีแ่งซึ่งเป็นผลพลอยได้จากแ่งถ่านอัดเม็ดส่งไปประทศเยอรมันเพื่อทดลองเลี้ยงสัตว์ ปรากฏว่าได้ผลดี จึงมีผู้เริ่มนำหัวถ่านอัดเม็ดมาทำเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปตากแห้ง แล้วบดเป็นผงส่งขายต่างประเทศ ต่อมาวิธีนี้เกิดปัญหาการปลอมปน ผู้ซื้อจึงเปลี่ยนมาซื้อในรูปของถ่านเส้นแทน อย่างไรก็ตาม การส่งออกในลักษณะถ่านเส้นนั้นต้นทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากสินค้าหนักเบาแต่กินเนื้อที่บรรจุในระวางเรือมาก ในปี พ.ศ. 2517 บริษัทพีเคอร์ เครเมอร์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทต่างชาติ ได้ร่วมกับผู้ส่งออกไทย คือบริษัทไทยวาจำกัด สั่งเครื่องอัดเม็ดแข็งเข้ามาผลิตถ่านอัดเม็ดแข็ง (Hard Pellet) เพื่อส่งออก ปรากฏว่าจำหน่ายได้ราคาดี จึงเริ่มมีนักลงทุนหันมาให้ความสนใจอุตสาหกรรมนี้มากขึ้นแต่บัดนั้น ในระยะเริ่มต้น ผู้ผลิตถ่านอัดเม็ดต้องลงทุนสูงมาก เนื่องจากเครื่องจักรได้มาโดยการนำเข้า ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตส่วนหนึ่งจึงได้ดัดแปลงเครื่องจักรขึ้นมาใช้เอง แต่ก็ผลิตได้เพียงถ่านอัดเม็ดชนิด (Native Pellet) เท่านั้น โดยที่ถ่านอัดเม็ดชนิดนี้ก่อให้เกิดฝุ่นจำนวนมาก ทำให้สิ่งแวดล้อมเสีย จึงไม่เป็นที่ต้องการของตลาดยุโรป ในปี พ.ศ. 2522 ผู้ผลิตไทยจึงได้พัฒนาดัดแปลงเครื่องจักรจนสามารถผลิตถ่านอัดเม็ดแข็งได้เป็นผลสำเร็จ

จำนวนโรงงาน เงินทุนและแรงงาน

จากการสำรวจของกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่าในปี พ.ศ. 2527 มีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตถ่านอัดเม็ดในประทศทั้งสิ้น 3,256 โรง เป็นโรงงานที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 2,155 โรง คิดเป็นร้อยละ 66.2 ของทั้งหมด ภาคกลางประมาณ 968 โรง คิดเป็นร้อยละ 29.7 ภาคเหนือ 129 โรง เทียบเท่าร้อยละ 4.0 และภาคใต้ 4 โรง เทียบเท่าร้อยละ 0.10

ในส่วนของเงินลงทุน โรงงานผลิตภัณฑื้ำมันส่ำปะหลังทัง 3,256 โรง ใช้เงินทุนทังลัน 3,237.7 ล้านบาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ 2,425.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 74.9 ของทังประเทศ ภาคกลางมีเงินลงทุนทังลัน 757.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.4 ภาคเหนือ 54.3 ล้านบาท เทียบเท่ำร้อยละ 1.7 และภาคใต้ 0.9 ล้านบาท ร้อยละ 0.03

ในปี พ.ศ.2527 โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑืน้ำมันส่ำปะหลังมีจำนวนคนงานรวมทังลัน 28,908 คน คนงานส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น ในช่วงฤดูทำนาคงานเหล่านี้จะลดลงไปประมาณครึ่งหนึ่ง เพื่อกลับไปทำนา ส่วนใหญ่โรงงานจะจ้างคนงานเป็นลูกจ้างรายวัน

ตารางที่ 3.6 จะแสดงรายละเอียดของจำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุน และจำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมนี้ ประจำปี พ.ศ.2527

ตารางที่ 3.6

จำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุน และจำนวนคนงานในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑืน้ำมันส่ำปะหลัง พ.ศ.2527

ภาค	จำนวนโรงงาน (โรง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,155	2,425.3	22,154
กลาง	968	757.2	5,802
เหนือ	129	54.3	938
ใต้	4	0.9	14
รวม	3,256	3,237.7	28,908

ที่มา : กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.6 จะแสดงรายละเอียดของจำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุน และจำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมนี้ ประจำปี พ.ศ. 2527 ของทั้งประเทศ ส่วนตารางที่ 3.7 เป็นรายละเอียดของจำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุน และจำนวนแรงงาน ประจำปีเดียวกัน แสดงเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับจากปี พ.ศ. 2516 จนถึงสูงสุดในปี พ.ศ. 2522 คิดเป็นร้อยละ 50.13 ของอุตสาหกรรมทั้งหมดในภาคนี้ หลังจากนั้นจำนวนโรงงานกลับมีแนวโน้มลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการถูกจำกัดโควตาส่งออกจากตลาดประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ดังตารางที่ 3.8 อย่างไรก็ตาม สัญญาดังกล่าวจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2529 นี้ และสัญญาที่ทำขึ้นใหม่ ไทย จะได้รับโควตาเพิ่มขึ้นอีกปีละประมาณ 1 ล้านตัน ซึ่งเป็นสัญญาณที่บ่งชี้ให้ทราบว่าลูทางในอนาคตของอุตสาหกรรมนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.7

จำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุนและจำนวนคนงานของโรงงานผลิตภัณฑมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือ พ.ศ.2527

	จำนวนโรงงาน (โรง)			จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
	มันเส้น	มัน อัดเม็ด	รวม		
กาฬสินธุ์	160	8	168	34.5	1,186
ขอนแก่น	243	66	209	370.6	3,087
ชัยภูมิ	47	19	66	150.0	665
นครพนม	62	12	74	133.7	953
นครราชสีมา	511	106	617	1,025.0	6,832
บุรีรัมย์	227	21	248	247.9	5,128
มหาสารคาม	88	9	97	124.8	54
มุกดาหาร	2	-	2	1.7	45
ยโสธร	-	3	3	1.8	83
ร้อยเอ็ด	88	10	98	62.9	1,153
เลย	-	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	27	6	33	10.0	405
สกลนคร	66	-	66	24.1	704
สุรินทร์	11	22	33	17.4	440
หนองคาย	86	8	94	39.6	1,029
อุดรธานี	199	24	223	73.0	187
อุบลราชธานี	13	9	22	9.2	203
รวม	1,830	323	2,153	2,425.3	22,154

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 3.8

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเทียบกับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดในภาคนี้
จากปี พ.ศ. 2515 - 2526

พ.ศ.	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525
อุตสาหกรรม										
ผลิตภัณฑ์										
มันสำปะหลัง	63	138	239	477	785	1517	2068	2050	2010	1765
อุตสาหกรรม										
ทั้งหมด	746	1010	1268	1685	2228	3193	4125	4475	4827	4633
คิดเป็นร้อยละ	8.45	13.66	18.85	28.31	35.23	47.51	50.13	45.81	41.64	38.10

ที่มา : ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

516012355

วัตถุดิบ

วัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมมันเส้นและมันอัดเม็ดแข็ง คือ มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศไทย ประชากรของประเทศไทย ประมาณ 8 ล้านคน มีอาชีพเกี่ยวพันกับการผลิตและการค้ำมันสำปะหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีฐานะยากจน

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ปลูกง่าย ต้องการน้ำน้อย ทนทานต่อสภาวะแห้งแล้งได้เป็นอย่างดี สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี วิธีการปลูกก็ง่ายกว่าพืชไร่ชนิดอื่น โดยตัดลำต้นเป็นท่อนยาว ท่อนละ 10-25 ซม. ปักลงในดินที่ได้เตรียมไว้ เมื่อต้นมันมีอายุ 8 เดือน ก็เริ่มชุกชวยได้ แต่ถาวร ถึง 10-13 เดือน หัวมันจะเจริญเติบโตเต็มที่และให้ปริมาณแป้งมาก เนื่องจากเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนอยู่ในเกณฑ์สูง คือ ลงทุนเฉลี่ย 1,020 บาท/ไร่ จะได้กำไรไร่ละประมาณ 800 บาท (ปอแควลงทุนไร่ละ 800 บาท ได้กำไร 289 บาท) ด้วยเหตุนี้ชาวไร่จึงปลูกมันสำปะหลังกันเกือบทั่วประเทศ คิดเป็นพื้นที่ในปี พ.ศ. 2527/2528 ประมาณ 8.7 ล้านไร่ ผลิตหัวมันสำปะหลังสดได้ประมาณ 21.9 ล้านเมตริกตัน ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.9 แหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญคือ จังหวัดนครราชสีมา ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ขอนแก่น ปราจีนบุรี หนองคาย กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ และมหาสารคาม

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.9

เนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตหัวมันสำปะหลังสดในประเทศ ปี พ.ศ.2517-2528

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก	ผลผลิต	ผลผลิตเฉลี่ย
	1,000 ไร่	1,000 เมตริกตัน	กก./ไร่
2517/18	2,985	6,240	2,110
2518/19	2,969	7,094	2,389
2519/20	4,327	10,230	2,364
2520/21	5,293	11,840	2,237
2521/22	7,281	16,358	2,246
2522/23	5,286	11,101	2,100
2523/24	7,250	16,540	2,301
2524/25	7,940	17,744	2,632
2525/26	7,643	17,188	2,300
2526/27	8,500	19,150	2,253
2527/28	8,750	21,900	2,503

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
และสมาคมการค้ามันสำปะหลัง

ตารางที่ 3.10 แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ผลผลิตรวมและผลผลิตเฉลี่ย
ในจังหวัดต่าง ๆ ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปี พ.ศ. 2525 ถึง 2527 จากตาราง
จะเห็นว่า จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ยเท่ากับ 452,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.21
ของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั้งภาคเฉลี่ยจากข้อมูล 3 ปี จัดเป็นลำดับที่ 2 รองจากจังหวัดนครราชสีมา
ขณะที่ผลผลิตรวมของจังหวัดขอนแก่นเอง เฉลี่ยได้เท่ากับ 912,283 ตัน/ปี คิดเป็นร้อยละ
8.48 ของผลผลิตรวมทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.10

พื้นที่ ผลผลิตรวมและผลผลิตเฉลี่ยมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปี พ.ศ. 2525-2527

ปี จังหวัด	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)			ผลผลิตรวมมันสำปะหลัง (ตัน)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)		
	2525	2526	2527	2525	2526	2527	2525	2526	2527
กาฬสินธุ์	326,162	355,358	335,082	634,848	669,685	761,641	1,946	2,922	2,816
ขอนแก่น	444,839	484,658	426,508	971,973	1,025,310	739,565	2,185	2,653	1,754
ชัยภูมิ	268,973	293,050	368,163	570,223	601,514	719,759	2,120	2,295	1,961
นครพนม	81,989	89,328	106,978	210,794	222,361	203,579	2,571	2,490	1,927
นครราชสีมา	1,969,898	2,146,231	1,982,868	4,773,063	5,034,984	4,802,506	2,423	3,100	2,532
บุรีรัมย์	154,344	301,705	331,401	267,941	507,166	692,297	1,736	2,024	2,114
มหาสารคาม	197,152	214,800	206,973	524,424	553,202	386,833	2,660	3,207	1,903
มุกดาหาร	-	-	14,038	-	-	25,128	-	-	1,790
ยโสธร	37,114	40,436	38,499	95,390	100,625	84,890	2,570	2,752	2,244
ร้อยเอ็ด	180,470	196,625	252,616	351,917	371,228	440,310	1,950	2,933	1,770
เลย	43,971	47,907	80,818	95,681	100,391	197,923	2,176	2,279	2,642
ศรีสะเกษ	51,045	55,614	33,092	117,404	123,847	70,118	2,300	3,851	2,121

ปี	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)			ผลผลิตรวมมันสำปะหลัง (ตัน)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)		
	2525	2526	2527	2525	2526	2527	2525	2526	2527
จังหวัด									
สกลนคร	93,109	101,444	114,617	218,248	230,224	256,054	2,344	2,390	2,275
สุรินทร์	50,810	55,358	35,621	102,382	108,000	78,259	2,015	2,625	2,399
หนองคาย	335,112	376,004	401,800	681,251	718,635	811,636	1,974	2,717	2,031
อุดรธานี	236,462	257,629	302,671	472,215	498,128	678,286	1,997	3,202	2,276
อุบลราชธานี	57,949	63,136	71,959	112,305	118,468	130,893	1,983	1,956	1,865
รวม	4,539,399	5,079,283	5,103,704	10,200,959	10,984,208	11,079,747	2,181	2,719	2,276

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กำลังการผลิตและปริมาณการผลิต

ก. กำลังการผลิต

ในปี พ.ศ. 2527 อุตสาหกรรมมันเส้นมีกำลังการผลิตรวมทั้งสิ้น 9,763,910 ตัน ต่อปี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังการผลิตมากที่สุดคือ 7,860,715 ตัน คิดเป็นร้อยละ 80.50 ของกำลังการผลิตมันเส้นทั้งหมด รองลงมาคือภาคกลาง มีกำลังผลิตรวม 1,811,324 ตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 18.55 ภาคเหนือมีกำลังผลิต 89,971 ตันต่อปี ร้อยละ 0.92 และภาคใต้มีกำลังผลิต 900 ตันต่อปี เทียบเท่าร้อยละ 0.01 ของกำลังการผลิตทั้งสิ้น

สำหรับอุตสาหกรรมมันอัดเม็ดนั้น ในปี พ.ศ. 2527 มีกำลังผลิตรวมทั้งสิ้น 42,891,900 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีกำลังผลิตสูงสุด คือ 20,736,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 48.34 ของกำลังผลิตรวมทั้งประเทศ ภาคกลางมีกำลังผลิตเป็นอันดับสอง 19,843,500 ตัน เทียบเท่าร้อยละ 46.26 ภาคเหนือ 2,312,400 ตัน ร้อยละ 5.4 ส่วนภาคใต้ไม่มีโรงงานผลิตมันอัดเม็ด

ข. ปริมาณการผลิต

ในปี พ.ศ. 2527 อุตสาหกรรมมันเส้นมีปริมาณการผลิตรวมทั้งสิ้น 8,740,535 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณการผลิตรวมมากที่สุดคือ 7,074,640 ตัน คิดเป็นร้อยละ 80.94 ของปริมาณการผลิตมันเส้นทั้งสิ้น และคิดเป็นร้อยละ 90 ของกำลังการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางผลิตได้ 1,593,438 ตัน เท่ากับ 18.23 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณการผลิตทั้งหมด หรือ 88 เปอร์เซ็นต์ของกำลังการผลิตในภาคกลาง ภาคเหนือมีปริมาณการผลิต 71,977 ตัน คิดเป็นร้อยละ 0.82 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด หรือ 80 เปอร์เซ็นต์ของกำลังผลิตในภาคเหนือ และภาคใต้ ผลิตได้รวม 480 ตัน เท่ากับ 0.005 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณการผลิตทั้งประเทศ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ของกำลังการผลิตในภาคตน

ส่วนอุตสาหกรรมมันอัดเม็ด ในปี พ.ศ. 2527 ผลิตได้รวมทั้งสิ้น 7,703,748 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณการผลิตรวมมากที่สุด คือ 4,147,200 ตัน หรือร้อยละ 53.83 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 15.5 ของกำลังการผลิตในภาคนี้ รองลงมาคือ ภาคกลาง ผลิตได้ 3,209,508 ตัน เท่ากับ 41.66 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมด หรือ 16.2 เปอร์เซ็นต์ของกำลังการผลิตของตนเอง ภาคเหนือผลิตได้ 347,040 ตัน ซึ่งเทียบเท่า ร้อยละ 4.5 ของปริมาณการผลิตทั้งสิ้น และคิดเป็นร้อยละ 15 ของกำลังการผลิตในภาคนี้ ตารางที่ 3.11 , 3.12 และ 3.13 จะแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับกำลังการผลิตและปริมาณ การผลิตทั้งรายภาคและรายจังหวัด เฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.11

กำลังการผลิต ปริมาณการผลิต มันเส้นและมันอัดเม็ด ปี พ.ศ. 2527 รายภาค

หน่วย : เมตริกตัน

ภาค	มันเส้น		มันอัดเม็ด		ปริมาณการผลิตคิดเป็นร้อยละ ของกำลังการผลิต	
	กำลังการผลิต	ปริมาณการผลิต	กำลังการผลิต	ปริมาณการผลิต	มันเส้น	มันอัดเม็ด
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,860,715	7,074,640	20,736,000	4,147,200	90.0	20.0
กลาง	1,811,324	1,593,438	19,843,500	3,209,508	88.0	16.2
เหนือ	89,971	71,977	2,312,400	347,040	80.0	15.0
ใต้	900	480	-	-	-	-
รวมทั้งประเทศ	9,762,910	8,740,539	42,891,500	7,703,748	89.5	18.0

ที่มา : จากการศึกษาของกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.12

ร้อยละของกำลังการผลิต ปริมาณการผลิต มันเส้นและมันอัดเม็ด ปี พ.ศ. 2527 รายภาค

หน่วย : เมตริกตัน

ภาค	มันเส้น		มันอัดเม็ด	
	ร้อยละของกำลังการผลิตทั้งหมด	ร้อยละของปริมาณการผลิตทั้งหมด	ร้อยละของกำลังการผลิตทั้งหมด	ร้อยละของปริมาณการผลิตทั้งหมด
ตะวันออกเฉียงเหนือ	80.5	80.9	48.3	53.8
กลาง	18.5	18.2	46.3	41.7
เหนือ	0.9	0.8	5.4	4.5
ใต้	0.1	0.1	-	-
รวมทั้งประเทศ	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.13

กำลังการผลิต ปริมาณการผลิต มันเส้นและมันอัดเม็ดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปี พ.ศ. 2527 รายจังหวัด

จังหวัด	กำลังการผลิต (ตัน/ปี)		ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)	
	มันเส้น	มันอัดเม็ด	มันเส้น	มันอัดเม็ด
กาฬสินธุ์	625,000	381,600	562,500	76,320
ขอนแก่น	775,000	4,406,400	697,500	881,280
ชัยภูมิ	632,469	1,044,000	569,222	208,800
นครพนม	172,345	871,200	155,110	174,240
นครราชสีมา	3,934,215	7,855,200	3,540,793	1,571,040
บุรีรัมย์	543,653	1,036,800	489,287	207,360
มหาสารคาม	284,278	396,000	255,850	79,200
มุกดาหาร	14,200	-	12,780	-
ยโสธร	62,180	458,400	55,962	31,680
ร้อยเอ็ด	221,080	475,200	198,972	95,040
เลย	-	-	-	-

จังหวัด	กำลังการผลิต (ตัน/ปี)		ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)	
	มันเส้น	มันอัดเม็ด	มันเส้น	มันอัดเม็ด
ศรีสะเกษ	13,920	237,600	12,528	47,520
สกลนคร	72,345	-	65,110	-
สุรินทร์	22,230	1,483,200	20,007	296,640
หนองคาย	203,400	410,400	183,060	82,080
อุดรธานี	234,115	1,540,800	210,703	308,160
อุบลราชธานี	50,285	439,200	45,256	87,840
รวม	7,860,715	20,736,000	7,074,640	4,147,200

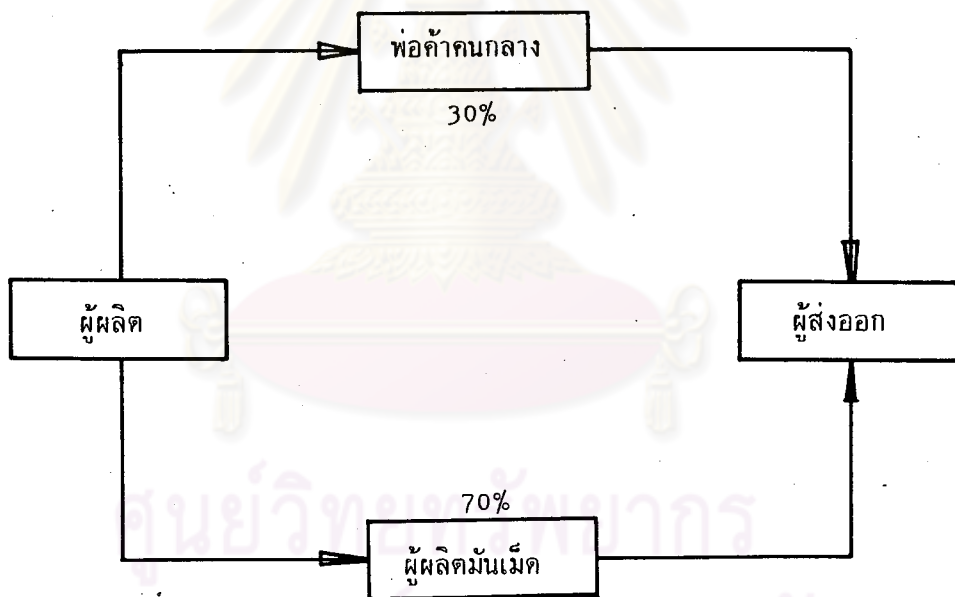
ที่มา : ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตลาด

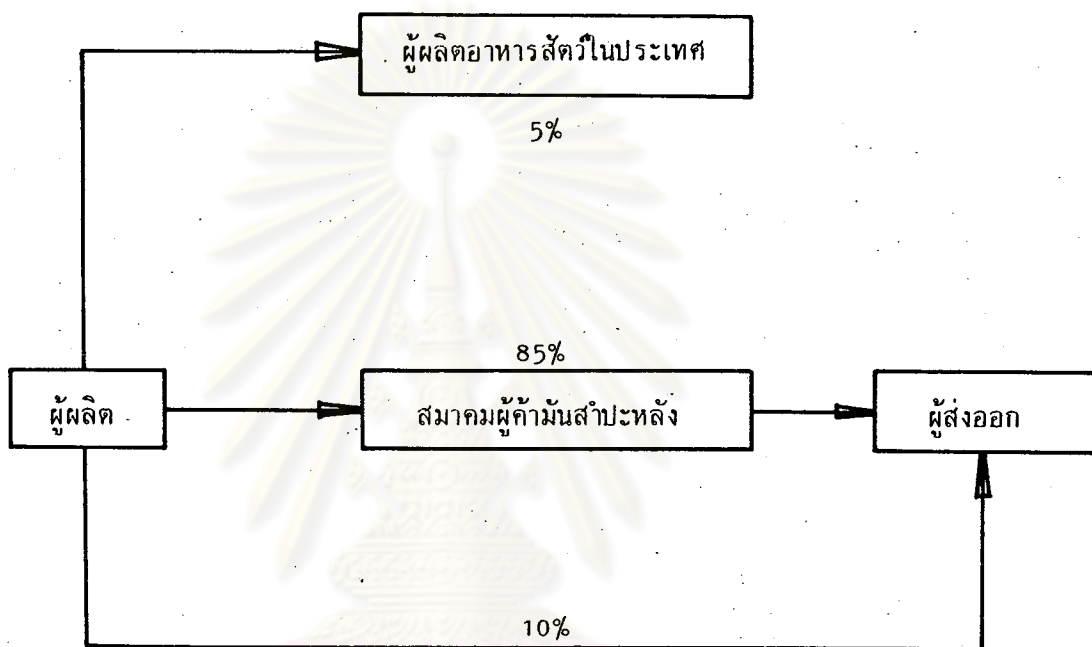
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ผลิตได้ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีการผลิตเพื่อส่งออก การจำหน่ายจึงขึ้นอยู่กับตลาดต่างประเทศเป็นสำคัญ เราสามารถแยกวิธีจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ได้ดังต่อไปนี้

ก. มันสำปะหลังเส้น ผู้ผลิตจะจำหน่ายไปยังโรงงานอัดมันเม็ดประมาณร้อยละ 70 และจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อส่งออกร้อยละ 30 ดังรูปที่ 3.2

รูปที่ 3.2 แสดงช่องทางการจำหน่ายมันสำปะหลังเส้น

ข. มันสำปะหลังอัดเม็ด มันอัดเม็ดที่ผลิตได้จะส่งออกไปต่างประเทศ ร้อยละ 95 และจำหน่ายให้โรงงานผลิตอาหารสัตว์ภายในประเทศร้อยละ 5 ดังรูป

รูปที่ 3.3 แสดงช่องทางจำหน่ายมันสำปะหลังอัดเม็ด

ราคาจำหน่ายและการเคลื่อนไหวของราคามันสำปะหลังที่ซื้อขายกันในห้องจังหวัด-ต่าง ๆ สะท้อนมาจากราคาส่งออก โดยเฉพาะในช่วงเดือนที่มีการซื้อมันเข้าสต็อก เพื่อรอส่งมอบแก่ต่างประเทศ หากสินค้าในสต็อกมีไม่เพียงพอ ราคาในห้องนั้นก็สูง ปรกติพ่อค้าคนกลางและพ่อค้าส่งออกจะเป็นผู้แจ้งข่าวสารไปยังพ่อค้าหรือโรงงานในระดับจังหวัดและอำเภอใหญ่ ๆ พ่อค้าเหล่านั้นจะยึดราคาที่แจ้งไปเป็นหลัก แล้วประมาณราคาปรับซื้อกันเองตามประสพการณ์ และการกระเริงของพ่อค้าแต่ละราย ในจังหวัดที่มีการซื้อขายกันมาก เช่น นครราชสีมา ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ ราคาก็ใกล้เคียงกันเพราะการแข่งขันมีสูง

ตารางที่ 3.14

ราคาเฉลี่ยขายส่งมันสำปะหลังเส้นและมันอัดเม็ด ในตลาดกรุงเทพฯ

หน่วย : บาท/ก.ก.

ปี	ราคามันสำปะหลังเส้น	ราคามันสำปะหลังอัดเม็ด	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	
			มันเส้น	มันอัดเม็ด
2523	2.14	2.54	-	-
2524	1.78	1.92	-26.14	-24.14
2525	1.97	2.11	10.67	9.89
2526	2.46	2.52	24.87	19.43
2527	1.64	1.73	-33.33	-31.35

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลู่วางในอนาคต

ก. จากผลการเจรจาต่อสัญญาจำกัดโควตาในการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2533 ภายหลังจากสัญญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ. 2529 ไทยจะได้รับโควตาการส่งออกปีละ 5.5 ล้านตัน เพิ่มจากเดิม 1 ล้านตัน แต่รวม 4 ปี ต้องไม่เกิน 21 ล้านตัน เป็นสัญญาฉบับบอกว่าลู่วางในอนาคตอยู่ในเกณฑ์ดี

ข. ประเทศนอกกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เช่น สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น และ ไต้หวัน หันมาทดลองใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเลี้ยงสัตว์ คาดว่าประเทศเหล่านี้จะสั่งซื้อมันสำปะหลังจากไทยปีละประมาณ 1 ล้านตัน ซึ่งทำให้ลู่วางของอุตสาหกรรมนี้ในอนาคตยิ่งแจ่มใสขึ้น

ตารางที่ 3.15

อุปทานและอุปสงค์ ของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ปี พ.ศ. 2529

หน่วย : ล้านตัน

	อุปทาน	
	หัวมัน	มันอัดเม็ด
ผลผลิต	16.75	6.68
สต็อก	4.25	1.70
รวม	21.00	8.38

หน่วย :: ล้านตัน

	อุปสงค์			
	มันเส้น	มันอัดเม็ด	แป้งมัน	เป็นหัวมัน
ส่งออก	0.15	6.5	0.45	18.875
ใช้ภายใน	0.20	-	0.25	1.75
รวม	0.35	6.5	0.70	20.625

ที่มา : นสพ. ไทยรัฐ ฉบับวันพุธที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2529
 สถานการณ์มันสำปะหลังไทย 28-29

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย